

MINU ESIMENE KUNSTIKOGU

NR 1 (1) · JUULI 2011

Peeter Allik

MINU ESIMENE KUNSTIKOGU

Jaak Visnap

MIDA KOGUB INIMENE EESTIS TÄNA?

Arvan, et paljudel inimestel on kappides korralikud plaadikogud, täis muusikat ja filme, raamatuid, fotosid, professionaalse graafikute poolt kujundatud rahapabereid, on olemas ka korralikud veini, riite-, jala- ja toidunõude kollektsoonid. Eneseteostuseks sobib tublil eestimaalasel ka soetatud korteri või eramaja sisustamine.

Arvestades aga kaasaegse disaini ja arhitektuuri modernsust, on vana-aegset kunsti sellesse keskkonda üha raskem sobitada. Siin töötab appi „Minu Esimene Kunstikogu”, kuhu on valitud nende Eesti kunstnikue tööd, kes jõudsid oma loomingulise enese-teostuse aega Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järel.

„Minu Esimene Kunstikogu” kutsub kunstiga laialdasemalt suhestuma ja ka võimalusel seda koguma. Alustada võib kasvöi Sirbi numbri vahel ilmuvatest reprodest. Kutsun kõiki üles avastama kunsti – vanusest, soost ja

staatusest hoolimata! **Minu soovitus on, et koguge „Minu Esimene Kunstikogu” mappidesse, alates kohe esimesest numbrist. Kogumismapid saabuvad lähi-ajal müügile hästivarustatud raamatupoodidesse.**

Ja ärgu haaraku nüüd aulise Sirbi lugejat teatud solvumistunne, kuna arvatavalalt on iga kultuurisel inimesel koduseinad kaunistatud eesti XX sajandi kunstiklassikaga – Wiiralt, Okas, Ohakas, Toll, Pölli, Arrak jne. Tore on. Paraku jäävad paljude kunstihuviliste kunstistud ja kogud nõukogude perioodi külluslikumasse ajajärku, mil juubeleid ja tähtpäevi jäid meenutama kunstikombinaadi ARS defitsiitsed eesti tarbekunsti taises ja omamaised kunstiteosed, nii maal, kui graafika.

Nõukogude Eesti oli ametlikele kunstnikele suurepärasne aeg. Riik hoolitses selle eest, et kunstnik puuduse käes ei kannataks. Seda töestavad KUMU suurepärased

kogud sellest ajastust. Kunstnik ei kannatanud tööpuuduse all. Garanteeritud olid ka riiklikud tellimusid. Kui me vaatame kasvöi nõukogude-aegset arhitektuuri, siis leiame enamikus neist kunstilisi elemente.

Tänasel Eesti kunstipöllul toimetavad edukalt vanema põlvkonna elavad klassikud ja väike hulk nooremalpoolseid ettevõtlilike kunstnik-ettevõtjaid, kes ei ole riiklike kõrgemate kultuurinstitutsioonide poolt välja valitud.

Soovin tutvustada just täänaseid Eesti tipptegijaid ja loodan, et meie riik oskaks oma kunstnikke vääriliselt hinnata. „Minu Esimene Kunstikogu” alustab aga kujutava kunstiga ja A-st ning hea meel on teile tutvustada Eesti taasiseseisvumise aja ühte ausamat ja huvitavamat kunstnikku Peeter Allikut.

Seda projekti ei toeta Euroopa kulturipealinn Tallinn, küll aga Eesti Kultuurkapital ja mõned kaasaegse ellusuhtumisega ettevõtjad, samuti ajaleht Sirp, kes on mõttega kaasa

tulnud. Minu eesmärk on oma tegevusega juba üheksa aastat tutvustada inimestele kunsti köögipoolt ja tekitada diskussioone, millest kasvaks välja dialoog kunstniku ja rahva ning riigi vahel. See on minu panus eesti kunsti populariseerimisse. ■

„MINU ESIMESE KUNSTIKOGU” SISSEJUHATUS

Heie Treier

Taasiseseisvunud Eesti peavolumeedias oli kunstikajastute kõrgaeg 1990ndatel, langedes kokku Sorose jõulise finantseerimisperioodiga. Olu-kord sarnanes kaudselt 1990ndate Briti meediaga, kus kunstikajastute tõusu taga olid reklamimogulid Saatchi rahad.

Nullindatelt aga, kui Soros enam eesti kunsti ei rahastanud ja õiget kunstisturu siin ei tekkinud, hakkas Eesti peavoolumeedia üha rohkem huvi tundma teatri, muusika ja filmi vastu ning suruma kunsti madalseisu, tekidades vägisi küsimuse rahavoogude ja kunsti ühiskondliku prestiži vahelistest seostest. Need mõttelised seosed näivadki jõuliselt dikteerivat kohalikku ja rahvusvahelist meedialoogikat, ühiskondlikku tunnustust jms, tahame seda või mitte.

„Minu Esimene Kunstikogu” on kunstniku algatus kunsti ja kaaskunstniku eneseväärikuse töstmiseks. See on püüe teha „nähtamatu” kõige erinevama lugejaskonna silmis „nähtavaks” ning edendada visuaalset kirja- ja lugemisoskust.

A NAGU ALLIK

Peeter Allik (sündinud 1966) on alates 1990ndate algusest tegutsenud Tartu-Pärnu-Tallinna teljel, seostades end kunstnikuna kahe rühmituse või koos-lusega, mille liikmed püüdsid tõsta n-ö provintsi eneseteadvust – Kursi koolkond ja Academia Non Grata. Tema osaks on olnud uuendada muidu kõige traditsioonilisemaks peetavaid kunstitegemise viise, maali ja graafikat, mis 1980ndate Nõukogude Eestis nautisid hellitatud eliidi-seisust, ent 1990ndate Eesti Vabariigis heitlesid kunstiväljal juba elu ja surma peale, et foto ja video kõrval ellu jäädva.

FOTO: JAAK VISNAP

Tegelikult tundubki kuidagi väär nimetada Peeter Allikut vaid „maalijaks ja graafikuks”. Tehnika või tehnoloogia tundub tema töödes justkui „läbipaistev” või „nähtamatu”, et esiplaanile tõuseks narratiiv, jõuline sõnum või nali. Seal omakorda valitsevad enamasti ühiskonna makrotasandi teemad. Alliku silmavaade asub kuskil maapinnast kõrgemal, et tabada üldismaid seoseid.

Ilmselt Academia Non Grata mõjul hakkas Allik 21. sajandi alguses maa-lima alasti inimeste masse, teisenda-des *nongrata performance'i* koolkonna noored kunstnikud, kes teevad kollektiivseid alasti *performance'eid*, oma lõuenditel vanema- või keskealisteks rohke tselluliidiga kehadeks, kelle ainus kaasaja maailmale viitav element

on käekell. Viimastel aastatel on Alliku maalid muutunud üha „lihalikumaks” ja mõneti julmemaks, mida kunstnik kommenteerib nii: „Neid lihatükke ma tõlgin inglise keelde „Flesh”, mitte „Meat”. Liha kujund kui õigimise sümbol. Üksteise õigimise sümbol.” Pole ime, et Allik peab oma eelkäijateks mitte subliimseid maalijaid, vaid karikaturiste: „Kõige kõvemad kunstnikud ongi Gori ja Priit Pärn (selle koha pealt, et mis mind inspireerib)”.

Peeter Alliku linoollöiked on must-valged ning ta on nende põhjal leiutanud monumentaalgraafika formaadi, milles väikeseformaadiline leht vohab koopiaaparaadi suurendusfunktsiooni abil üle seina suuruseks. Samalaadset karikatuurset monumentaalgraafikat on Academia Non Grata kunstnik

hulgast loonud veel Toomas Kuusing. Peeter Alliku graafika ülima tasandi meisterlikkus ilmneb asjaolus, et vaid joonte peenuse või paksuse või kuju abil ning mustvalges piiratud koloriidis väidame end nägevat värvte (daami särav sõrmus), materjale ja faktuure (näiteks koera pehme karv ja külmla nina tekstiili taustal) jms.

Graafika ja maalid esindavad aga vana head vääruskriteeriumi, mille kohaselt pidavat kunsti headust näitama asjaolu, et pilt „räagib iseenda eest”. Ilmselt seetõttu ei muretse kunstnik oma mõtete kirjanemise pärast, ehkki ta on verbaalselt erakordsest nõtke ja terav – ta mõtleb visuaalselt ja teisendab oma verbaalsedki mõtted visuaalseteks. ■

Graafikas on Peeter Allik spetsialiseerunud linoollöike tehnikale: „Ma üldse alustasin selle graafikaga 1990. aastal, kui ma õppisin alles. Hakkasin maalis otsima optikat, siis jöudsin mustvalge kontrastini ja leidsin, et lihtsam on seda teha graafikas kui õlimaalil. Mustvalge kontrasti peal, optilised linoollöiked. Mustvalge muutub optiliselt ärritavaks teataval suurusel.“

„Hiinas, Jaapanis nad teevad nii – kontrastse foto baasil tehakse arvutis pilt valmis, kantakse teatud menetlusega puidule ja nokitakse valge osa lihtsalt välja, see on puhut mehhaaaniline töö. Kui ma Koreas käisin, nad imestasid, et joontevõrk pole mul arvutiga ette valmistatud, vaid on spontaanselt tehtud.“

KUIDAS SAADA RIKKAKS JA ILUSAKS I

LINOOLLÖIKE, 80x60 cm, 2006

Seda tööd [„How to Become Rich and Beautiful“] ma tahtsin euromündi konkursile saata, aga ma ei joudnud valmis.

ANDRUS ANSIP – LIHATOITLASTE IIDOL

ÖLI LÖUENDIL, 320x180 cm, 2011

Peeter Allik: „Tänapäeval on Pallas selline tōsine neokonservatism nii nagu see sammas Harju mäel. Neokonservatiivne poliitika eeldab, et kunst on VALMIS ja seda pole vaja rohkem juurde teha. Need, kes nõukogude ajal elasid, tegid iga päev ühe pildi nagu tööl. Terve Tartu on täis seda. Neokonservatiivse poliitika kohaselt pole kunsti rohkem vaja. Kas neid pilte pole juba küllalt? Likvideerime Kunstiakadeemia ära. Kunsti pole rohkem vaja. See ongi Pallas!“

„Muidugi Pallase ja Eesti ajaga on see väärk, et vana Eesti aeg tundus [alguses, 1990ndatel] nagu Rooma riik, suur ja võimas. Aga ka prae-gune Eesti Vabariik on kestnud 20 aastat. Et mida nad räägivad, üks põlvkond ei jäksanud üleski kasvada sel ajal!“

Meie kontseptsioon on tulevik.

Peeter Allik: „Eelmisel aastal oli mul Koreas näitus koos Toomas Kuusinguga. Ma sain hiljuti Chicagos liha-piltide eest preemia, CPC (Chicago Printmakers Collaborative) aastanäituse preemia, mis on sealne Kunstnike Ühendus ja studio. Teise preemia sain Saksamaal Leipzigi Kunstnike Ühenduselt. Nii et järgmisse aasta raamatumessi ajal tuleb mu personaalnäitus, mis makstakse kinni. Leipzигis tekkis teatud huvi minu vastu. 2. augustil on avamine Rias, galeriis Bastejs. Olete oodatud. 7. oktoobril tuleb Berliinis näitus, galeriis Maniere Noire, see on galerii-workshop, esimesel korrusel ja tänavale avatud ja korralik koht.“ ■

„Minu Esimese Kunstikogu“ 1. numbris kasutatud Peeter Alliku tsitaatid pärinevad vestlusest kunstniku ateljees 7. juulil 2011 Tartu Kunstnike Majas.

FOTO: JAAK VISNAP

Peeter Allik

*Sööge saia ja liha,
see murral müüti
nälgivast kunstnikust.*

Peeter Allik sündis 28. juunil 1966. aastal Põltsamaal ning tema vanematekodu asub Kesk-Eestis Puurmanis, Kursi lähistel, kus kunstnik elab osaliselt tännini.

Kunstniku vanemad on pärit Mulgimaalt. Ema Asta Allik töötas nõukogude ajal kolhoosis piimasaaturina ning isa Kaljo Allik tehases, Volta osakonnas, milles toodeti körgepingeliinide installatsioone. Isa kui kuldsete kätega meistrimees on vabal ajal nikerdanud ka igasuguseid mööbliesemeid ja imepille, violasid jms rahvakunsti võtmes.

Peeter Allik hakkas 1980ndatel kunstnikuks, sest selline elu tundus talle vabam. 1988. aastal asutas ta koos Kruusamäe, Gulki ja Pangsepaga rühmituse Kursi koolkond. Alates 2001. aastast on Allik seotud aga Pärnu Non Grata koolkonnaga, kus teeb performance'eid.

2005. aastast töötab Peeter Allik Tartu Kõrgemas Kunstikoolis õppejõuna. Ta elab Tartus koos kunstnikust elukaaslase Kristel Sibulaga ning neil on kaks poega – Kusti ja Ott. Vaatamata grupikuuluvusele, on Peeter Allik suutnud jäädä eelkõige soolokunstnikuks, kelle isikupära pole üheski grups lahustunud, vaid pigem veelgi säravamana esile tõusnud. ■

web.zone.ee/peeterallik

VALITUD ISIKNÄITUSED:

2010 Create an Art City Project (koos Toomas Kuusinguga), Docking, NOI Gallery, Korea Experimental Art Festival 2010, Soul, Korea
2008 Kuidas saada rikkaks ja ilusaks, galerii „ietsmooisaandemuur“, Hertogenbosch, Holland
2007 Hiigelsuur perse ehk see, kuhu me omadega oleme välja jõudnud, Non Grata Kunstikontainer, Tallinn
2005 Ma nägin seda, Tallinna Kunstihooone
2004 Die brandstiftung den Privatisierungs-dokumenten, Open Space, Berliin, Saksamaa
2004 Ma nägin seda. Riiklik saladus – kottida rahvast, Tartu Kunsti Maja
2001 Radikaalselt korrektne ja Loodusepildid, Tallinna Kunstihooone
1997 XX sajandi saladused, Tallinna Kunstihooone galerii
1993 Mina, Vaal galerii, Tallinn

VALITUD PREEMIAD:

2011 Leipzigi Kunstnike Ühenduse preemia, Saksamaa (seoses Leipzigi raamatumessiga)
2011 CPC (Chicago Printmakers Collaborative) aastanäituse preemia, Chicago, USA
2010 Biennaali peapreemia, 5th Rokycany Biennial in Graphic Arts, Tšehhi Vabariik
2008 10 parima Eesti plakati auhind, näitus Eesti Plakat 2008, Haapsalu
2006 Eesti Kultuurkapitali aastapreemia
2005 Kristjan Raua preemia
2001 Konrad Mäe maalipreemia
1997 Ado Vabbe preemia
1993 Tokko&Arrak galerii preemia

Kunst julgustab elama!

(Loosungid kirjutas oma käega Peeter Allik)

JOOKSVAD NAISED
ÖLI LÖUENDIL, 320×180 cm, 2003–2004

LOODUSE RÜPES II
ÖLI LÖUENDIL, 225×145 cm, 2001–2002

MA NÄGIN SEDA. JEESUS ON SÜNDINUD

ÖLI LÖUENDIL, 225×145 cm, 2003

G8 – LOLLIDE LAEV

ÖLI LÖUENDIL, 300×160 cm, 2004

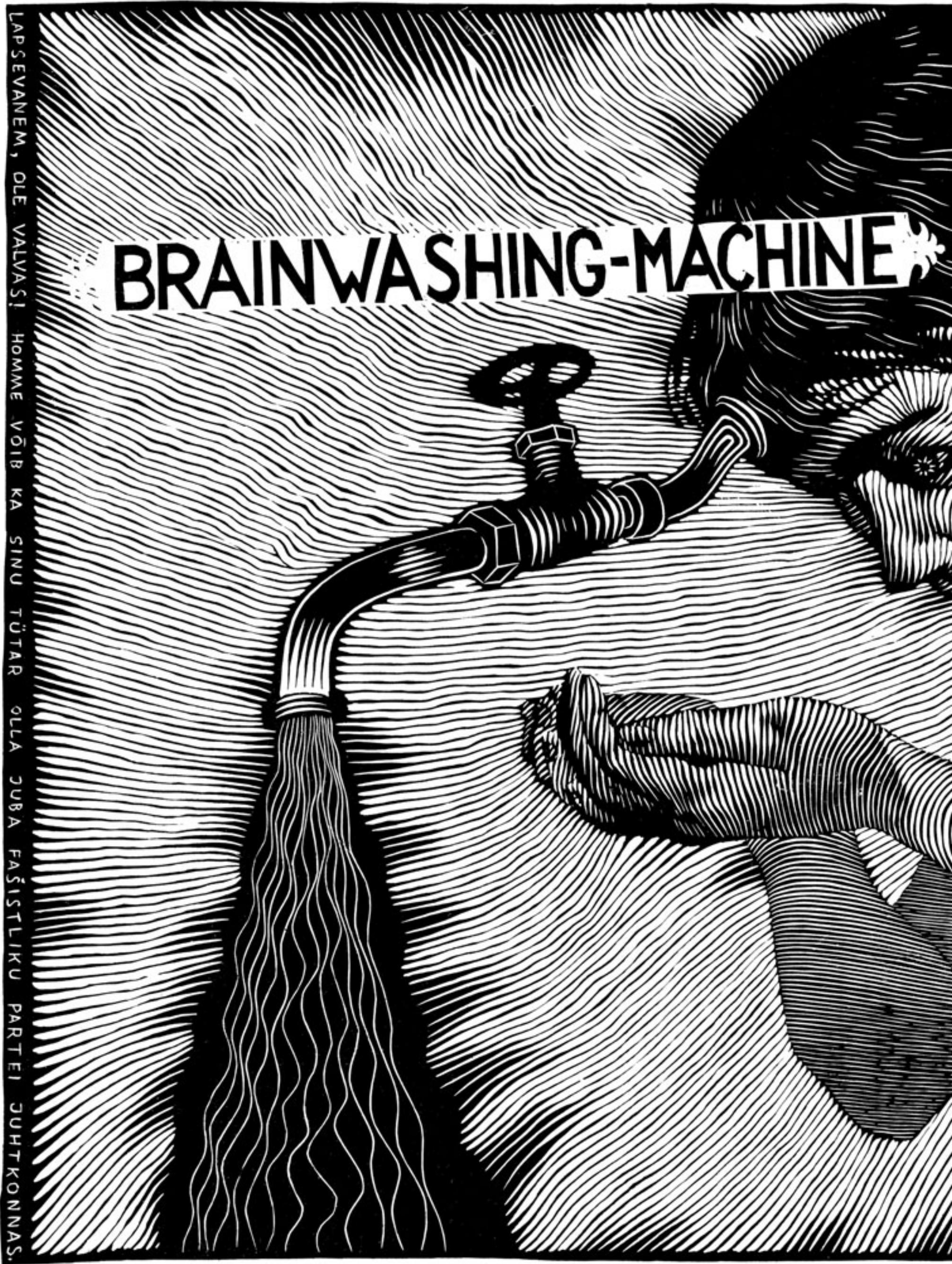
MA NÄGIN SEDA. RIIGISALADUS – KOTTIDA RAHVAST
ÖLI LÖUENDIL, 240×160 + 300×160 cm, 2004, TARTU KUNSTIMUUSEUM

KULDKARIKAS
ÖLI LÖUENDIL, 320×180 cm, 2011

PEHMED VÄÄRTUSED
ÖLI LÖUENDIL, 205×125 cm, 2002

TOTALITAARSE NAABERRIGI KÄEPIKENDUSEKS OLEV POPULISTLIK „EESTI“ KESKERAKOND ON SAANUD NõORTE NAISTE LEMMIKPARTEIKSI!

PÄRAST SUUDLUST
LINOOLLÖIGE, 80×60 cm, 1992

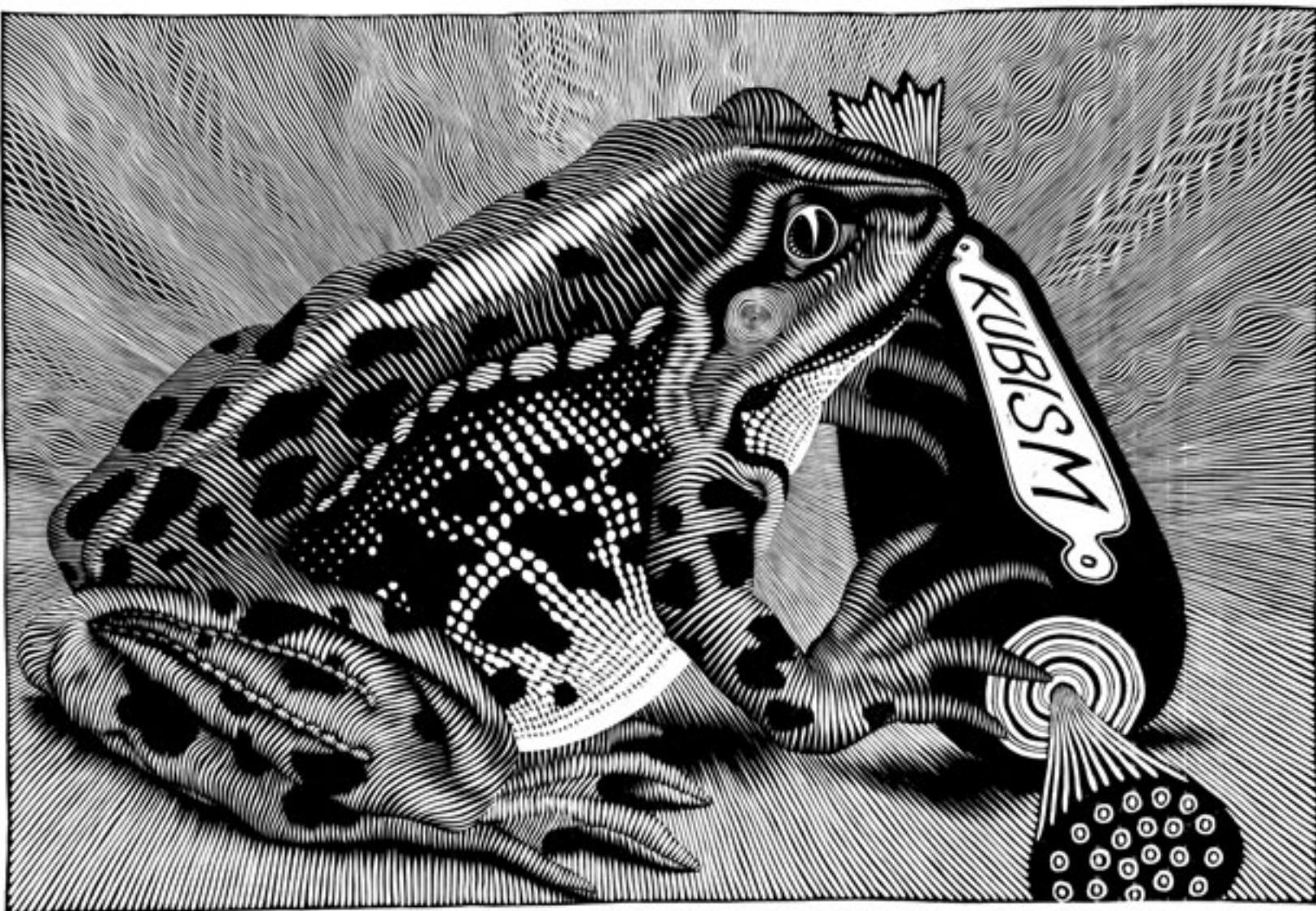

TARBETUD NÜANSID
LINOOLLÖIGE, 80×60 cm, 1999

USKLICKUD

LINOOLLÖIGE, 80×60 cm, 1999

KUBISM

LINOOLLÖIGE, 80×60 cm, 1998

LOODUSE MÜSTILINE OLEMUS
LINOOLLOIGE, 80×60 cm, 1999

RAHU JA PROGRESSI EEST
LINOOLLOIGE, 80×60 cm, 2007

SÜNDINUD NÕUKOGUDE LIIDUS
LINOOLLÖIGE, 80×60 cm, 2002

LOODUSE MÜSTILINE OLEMUS

LINOOLLÖIGE, 80×60 cm, 1999

RADIIAALSELT KORREKTNE.
KAPITALISMI KRIITIKA

ÖLI LÖUENDIL, 120×180 cm, 2000–2001

VIGALA SASS JA SAATANLIK JÄNES – LASTE TERVISE RIKKUJA –
KAS SIIS SEE ONGI SEE RIIK, MILLE EEST MEIE KUNAGI VÖITLESIME

ÖLI PAPIL, 240×220 cm, 1997

XX SAJANDI SALADUSED

ÖLI PAPIL, 220×120 cm, 1997

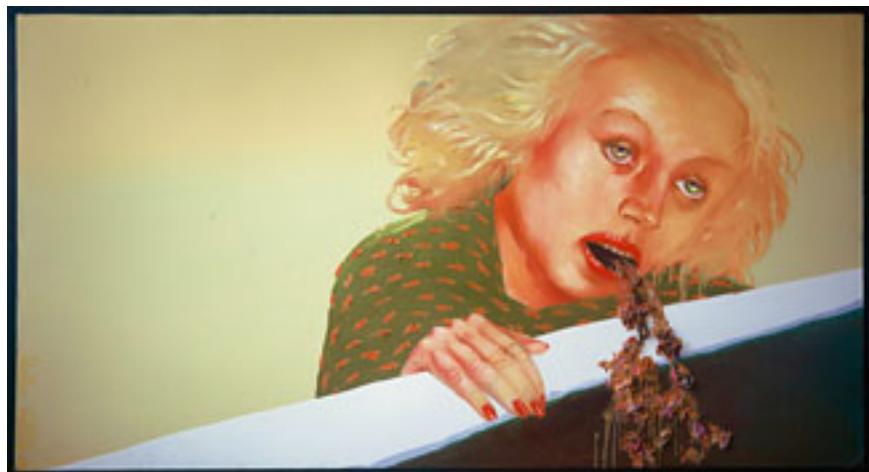
KUNST JA VEELKORD KUNST

ÖLI PAPIL, 220×120 cm, 1997

RADIKAALSELT KORREKTNE. MORAALNE EETIKA

ÖLI LÖUENDIL, 350×200 cm, 2000

OKSENDAV TÜDRUK
ÖLI PAPIL, 220×120 cm, 1997, ERAKOGU

SÜGISENE MÖTISKLUS
ÖLI PAPIL, 220×120 cm, 1997

**RADIIKAALSELT KORREKTNE.
MEIE KONSEPTSIION ON FILOSOOFIA**
ÖLI LÖUENDIL, 150×200 cm, 2000

LUMESÖDA
ÖLI PAPIL, 220×120 cm, 1997, ERAKOGU

MELANHOOLIA
ÖLI PAPIL, 220×120 cm, 1997, ERAKOGU

OKSENDAV TÜDRUK II
FRAGMENT, ÖLI PAPIL, 220×120 cm, 1997

EROOTILINE MOTIIV
FRAGMENT, ÖLI PAPIL, 220×120 cm, 1997

PEETER ALLIKU JÄRGMISED NÄITUSED:

RIIA, 2. august–28. august 2011

«KONKREETSED LAHENDUSED/CONCRETE SOLUTIONS»
Galerija Bastejs Alksnaju iela 7, Riija
www.bastejs.com

BERLIIN, 7. oktoober–30. november 2011

«DIE VERGEGENSTÄNDLICHE LÖSUNGEN»
Galerie-Werkstatt Maniere Noire, Waldenserstrasse 7a, Berliin
www.manierenoire.net

LEIPZIG, 9. märts–30. aprill 2012

«LOODUSE MÜSTILINE OLEMUS/DIE MYSTISCHE WESENHEIT DER NATUR»
BBKL Galerie, Rosa-Luxemburg-Strasse 19/21, Leipzig
www.bbkl.org | www.bastejs.com

KUNSTIKOGUMIK „ARMASTUS 21. SAJANDIL” EESTI KAASAEGSE GRAAFIKAGA MÜÜGIL EESTI LITOGRAFIAKESKUS

Autorid:

Kadri Alesmaa, Peeter Allik,
Toomas Altnurme, Merike
Estna, Kadri Kangilaski,
Laurentsius, Marko Mätamm,
Mall Nukke, Reiu Tüür,
Jaak Visnap, Jasper Zoova

Trükitud Eesti Litograafiakeskuses
2008.a, formaat 70×100 cm,
hind €5000.

LINOOLLÖIGE

Heie Treier

Linoollöige on graafika kõrg-trükitehnika, mis tähendab, et kujund uuristatakse linoleum-alusele, seejärel kantakse linoleumile trükkivärv ning kõrgemad kohad trükkivad trükipressi abil paberile pildi. Saab kasutada mitut plaati, kus iga plaat trükkib erinevat värvit. Materjalil pehmus ei võimalda suurt arvu tömmiseid ega ka väga suuri formaate.

Linoleumi leiutas 19. sajandi keskpaigas Frederick Walton (patent aastast 1860) põrandakatte materjaliks, alles 20. sajandi alguses võtsid selle kasutusele ka kunstnikud. Esimesteks, kes linoollöiget viljelesid, peetakse saksa ekspressioniste rühmitusest Die Brücke (tegutses 1905–1913), ent need kunstnikud ilmelselt häbenesid vääritud ja „madalat” alusmaterjali, sest nad nimetasid oma graafikat vana ja auväärse tehnika eeskujul „puulöökeks”. Linoollöike mainet aitasid aga tõsta Picasso ja Matisse – hilisemate kunstnike silmis pole selle materjali „madalus” enam probleem.

Linoollöiget eristab puulöökest alusmaterjali pehmus, löikamise tehnoloogiline lihtsus ning graafilisel lehel spetsiifilise puusüü jäljendi puudumine. Linoollöige ei võimalda saada väga peeneid ja täpsaid jooni, mida mõned loevad selle tehnika puuduseks, ent mida saab käsitleda ka trumbina, kui vaja saavutada taotluslikku robustsust, jõulisust ja üldistust. Oma lihtsuse tõttu on linoollöige levinud kunstiöppes ja mitteprofessionaalse kunstnike seas. Profikunstnikud viljelevad seda töeliselt virtuoossal tasemel, mille heaks näiteks kaasaegses Eesti kunstis on Peeter Allik.

Eestis hakati linoollöiget tegema 1920. aastatel ning tehnikat on viljelenud läbi aegade meie kunsttipud Eduard Wiiralt, Ado Vabbe, Avo Keerend, Märt Laarman, Heldur Laretei, Ilmar Torn jt. ■

AUTOPORTREE LINOOLLÖIGE, 80×60 cm, 2006

„MINU ESIMENE KUNSTIKOGU” on ajaleht, mis ilmub kord kuus ja kajastab Eesti kunstnike loomingut.

Ajalehte annab välja Eesti Litograafiakeskus. Ajalehte toimetavad Kadri Alesmaa, Jaak Visnap ja Heie Treier.

MINU ESIMENE KUNSTIKOGU

Ajaleht „Minu Esimene Kunstikogu”
Nr 1 (1)
Juuli 2011 / Peeter Allik
Ilmub 1 kord kuus

VÄLJAANDJA:
Eesti Litograafiakeskus
Registrikood: 80159524
Pärnu mnt 154, 11317 Tallinn, Eesti
info@litokeskus.ee
www.litokeskus.ee

VASTUTAV VÄLJAANDJA:
Jaak Visnap, tel: +372 5560 4631

TOIMETUS:
Heie Treier, Kadri Alesmaa, Jaak Visnap

KEELETOIMETAJA:
Tuuli Kaalep

DISAINITUIM:
DF
www.df.ee

REKLAAMI MÜÜK:
tel +372 5560 4631, +372 5669 1790

**ESIKAANE FOTO
PEETER ALLIKUST:**
Jaak Visnap

TEOSTE REPRODUKTSIOONID:
Peeter Allik

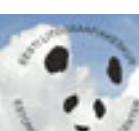
TRÜKK:
Printall

VÄLJAANDMIST TOETAB:
Eesti Kultuurkapital

NŌUDKE MEILT

Pärnu mnt. 154-228, Tallinn; tel. 5560 4631

KAASAEGSET KUNSTI

www.litokeskus.ee